

Skjemainformasjon

Skjema Norges dokumentarv - nominasjonsskjema
Referanse 1004172
Innsendt 20.06.2014 12:34:49

Sammendrag

Sammendrag

Tittel på dokument(er)/arkiv(er) som nomineres

Arendals Turnforening

Sammendrag (maks 3000 tegn)

Arendals Turnforening ble stiftet den 17. mai 1857 av den østerrikske bokbinderen Joseph Stockinger. Turnforeningen er Norges nest eldste idrettsforening og er fremdeles i full aktivitet. I 1869 slo foreningen seg sammen med byens Rifleskytterlag og Skarpskytterkompani, og tok navnet Arendals Forening for Legemsøvelser & Vaabenbrug. Sammenslåingen ble oppløst i 1891, og foreningen tok igjen navnet Arendals Turnforening.

I Norge finnes få bevarte idrettsarkiv, men Arendals Turnforening er et unntak. Arkivmaterialet etter foreningen er så å si komplett. Det strekker seg fra 1857 og frem til i dag, og inneholder bl.a. møteprotokoller, regnskapsprotokoller, korrespondanse og foto. Arkivet inneholder også materiale fra Rifleskytterlaget før sammenslåingen og kan dermed gi oss kunnskap om bakgrunnen for dannelsen av skytterlagene. Denne mangfoldigheten i arkivet gjør det unikt i nasjonal sammenheng. Det gir oss muligheten til å studere flere sider ved idrettsforeningen og dens historie. Det tidligste materialet forteller om bakgrunnen for stiftelsen av de første idrettsforeningene i Norge. Trusselen om krig og et spent forhold til Sverige økte forsvarsinteressen blant nordmenn. Gode skyteferdigheter som man skulle få gjennom skytterlagene og god fysikk som man fikk gjennom øvelser i turnforeningene var viktige ferdigheter å ha for å kunne forsvare fedrelandet. Denne tanken førte til organiseringen av skytterlagene og de første idrettsforeningene. Materialet har således interesse langt utover et rent idrettshistorisk perspektiv, det gjenspeiler endrede strukturer i samfunnet fra stiftelsen i 1857 og opp til vår egen tid.

Arkivet etter turnforeningen er kommet til Aust-Agder kulturhistoriske senter på ulike tidspunkt, og er levert både som gaver og depositum. De største delene av arkivet kom inn i 1981 og 2012.

Opplysninger om søker

Opplysninger om søker

Navn på søker

Aust-Agder kulturhistoriske senter

Søkers tilknytning til den nominerte dokumentarven

Aust-Agder kulturhistoriske senter er både eier og forvalter av den nominerte dokumentarven. Dette er fordi de deponerte delene av arkivet kun forvaltes av AAKs fordi de eies av Arendals Turnforening.

Kontaktperson(er)

Navn Lise Råna
Stilling Arkivar/rådgiver
E-postadresse lise.rana@aaks.no
Telefonnummer 37017925

Fullmaktserklæring

Jeg bekrefter at jeg har fullmakt til å nominere dokumentarven som beskrives i dette nominasjonsskjemaet til Norges dokumentarv

Navn Lise Råna
Stilling Arkivar/rådgiver
Institusjon Aust-Agder kulturhistoriske senter

Identifikasjon og beskrivelse

Identifikasjon og bekskrivelse av dokumentarven

Nøyaktig tittel på dokumentarven, omfang, datering (ytterår) og navn på institusjon/organisasjon som skal stå på et eventuelt diplom

Arendals Turnforening er tittelen på arkivet som nomineres. Arkivet strekker seg fra 1857-2011, og er på 4,70 hyllemeter.

Navn som skal stå på diplommet er: Aust-Agder kulturhistoriske senter

Aust-Agder kulturhistoriske senter nominerer hele arkivet etter Arendals Turnforening.

Arkivet er innholdsrikt. Det er bevart møtebøker fra 1857-1997, regnskapsmateriale fra 1875-1997, journaler 1939-1966, korrespondanse 1868-1956 og foto fra 1870 årene og frem til i dag. I tillegg til disse hovedkategoriene, finnes det flere forskjellige typer annet materiale som diplomer, arrangementsprogrammer fra stevner og materiale fra turnforeningens musikkforening. Det finnes også materiale fra Arendal Rifleskytterlag og Arendal Skarpskytterkompani som slo seg sammen med turnforeningen i 1869. Denne sammenslåingen ble oppløst i 1891, men arkivmateriale fra perioden 1869-1891 er bevart. Arkivet inneholder også en flott stambok fra stiftelsesåret 1857.

Visuell dokumentasjon

- [Stambog_for_Arendals_Turnforening.jpg](#)
- [AAks_Franz_Stockingers_bildesamling_Turnoppvisning_17_mai_ukjent_år_i_Blødekjær.jpg](#)

Kataloginformasjon/arkivbeskrivelse/arkivreferanse

Proveniens (opprinnelse)

Arkivmateriale etter Arendals Turnforening er levert til Aust-Agder kulturhistoriske senter på ulike tidspunkt. Noe er gitt som gave, og noe er deponert. Det deponerte materialet eies fremdeles av turnforeningen, men blir oppbevart på AAKs. De største delene av arkivet kom inn i 1981 og i 2012. Begge arkivene er deponerte og har arkiv id PA-2391. Arkivmateriale som kom inn i 1981 er et resultat av Aust-Agder Idrettskrets ønske om å samle inn idrettsarkiver. Disse arkivene ble etter hvert ordnet, katalogisert og deponert hos Aust-Agder Arkivet (i dag AAKs). I 2012 ble den største delen av arkivet deponert hos AAKs. Arkivet ble levert av Arendals Turnforening i forbindelse med at foreningen flyttet til ny turnhall.

De andre delene av arkivet er gitt som gave og eies av AAKs. Disse arkivene har også blitt avlevert til AAKs på forskjellige tidspunkt. Noe er gitt av turnforeningen selv, og noe er gitt i gave av privatpersoner. I 1982 ble arkiv nr. 39/1982, Frantz Stockingers samlinger, levert som gave av Leopold Stockinger. Arkivet inneholder bl.a. en flott stambok fra stiftelsesåret 1857, og flere foto. Arkivet etter turnforeningen som er plassert i Foreningsarkivsamlingen, arkiv id PA-1059, er gitt av Arendals Turnforening og privatpersoner. Arkivet inneholder bl.a. foreningens eldste møtebøker.

Bibliografi

Arendals turnforening 150 år : 1857-2007 / redaksjonskomité: Marit Elisabeth Andersen ... [et al.]. - Arendal : Arendals turnforening, 2007.

Corneliussen, Nic. Arendals turnforening 100 år : 17. mai 1857-17. mai 1957. Arendal : Turnforeningen, [1957]. [R Top. Arendal]

Line, Jonas E. Arendals turnforening 75 år, 17de mai 1857 - 17de mai 1932 : minneskrift (for de siste 25 år). Oslo : O. Fredr. Arnesens bok- og akcidenstrykkeri, 1932. [R Arendal / A.-A.forf.L.]

Stockinger, Franz. Mindeskrift ved Arendals turnforenings 50-aars jubilæum 17de mai 1907. Arendal : Arendals bogtrykkeri, [1907]. [R Arendal / m A.-A.forf.S.]

[Stockinger, Joseph]. Arendals Turnforening : årene fra 1857-1882. Kra : [S.n.], [u.å.].

Utgitt av Arendals turnforening eller medlemmer av foreningen

Norske Turnnotiser : Samlede og udgivne for de norske Turnforeninger. Arendal : Arendals Turnforenings Bestyrelse v. J. Stockinger, 1889-189?

Puritz, L. Håndbog for norske turnere. [overs. Av] Oskar Fr. Arnesen [medl. av Arendals Turnforening]. Arendal : [eget forl.], 1887 [m Idrett 796.41]

Turnvæsenet : oversat fra det Tydske. Arendal : Arendal Turnforening, 1858. [m Idrett 796.41]

Støtteerklæringer

Støtteerklæring

Ingen vedlegg lastet opp

Juridiske forhold

Juridiske forhold

Hvem eier dokumentarven? Oppgi navn og kontaktinformasjon.

Navn	Aust-Agder kulturhistoriske senter og Arendals Turnforening v/Anette Andersen
Adresse	Postboks 1408, Stoa, 4856 Arendal
Telefon	
E-post	annan5@online.no

Hvem forvalter dokumentarven? Oppgi navn og kontaktinformasjon.

Navn	Aust-Agder kulturhistoriske senter
Adresse	Parkveien 16
Telefon	37017900
E-post	postmottak@aaks.no

Tilgang

Vil det være faktorer som begrenser offentlig tilgang til dokumentene? Beskriv dem i så fall nedenfor.

Arkivet er allment tilgjengelig på lesesalen ved Aust-Agder kulturhistoriske senter. Det planlegges å digitalisere arkivets fotosamling.

Opphavsrett

Beskriv den opphavsrettslige statusen til dokumentarven.

Arkivmateriale med arkiv id PA-2391, eies av Arendals Turnforening, men blir oppbevart på Aust-Agder kulturhistoriske senter, og er tilgjengelig for lesesalsbruk. Arkiv nr. 39/1982, Frantz Stockingers samling er levert som gave av Leopold Stockinger. Materialet i Foreningsarkivsamlingen ble gitt i gave av Arendals Turnforening og privatpersoner. Disse arkivene eies av AAKs.

Vurdering opp mot utvelgelseskriteriene

Vurdering opp mot utvelgelseskriteriene

Autentisitet

Det er liten grunn til å tro at dokumentene i arkivet ikke er autentiske. Dokumentene har vært brukt i forskningssammenheng, og det har aldri blitt stilt spørsmålsteget ved dokumentene eller fotoenes autensitet.

Nasjonal betydning

I følge Stortingsmelding nr. 7 for arkiv fra 2013 er det bevart svært få idrettsarkiver i Norge. Arendals Turnforening er landets nest eldste idrettsforening, og arkivet etter foreningen er så å si komplett. Dette gjør arkivet unikt i nasjonal sammenheng. Det finnes materiale helt fra stiftelsesåret 1857 og frem til i dag, i tillegg finnes det arkiv fra rifleskytterlaget før det ble slått sammen med Arendals Turnforening i 1869. Mangfoldigheten i arkivet gir oss muligheten til å studere flere sider ved idrettsforeningens historie. Man kan lese foreningens møtereferater, studere regnskapsmateriale, lese om stevner og studere den store samling med foto av både turnpartier og foto fra stevner.

Tilleggs-kriterier

Dokumentenes nasjonale betydning må bli bekreftet gjennom ett eller flere av disse kriteriene

Tid

Arkivmateriale som dekker de første årene av foreningens historie kaster lys over den politiske situasjonen i Norge på slutten av 1850-tallet. På denne tiden var det uroligheter i Europa, og forholdet mellom Norge og Sverige var spent. Dette førte til økt forsvarsinteresse. Skyteøvelser og styrking av legemet ble sett på som viktige forutsetninger for å være best skikket til forsvar av landet. Det er med bakgrunn i denne situasjonen de første skytterlagene og idrettsforeningene ble stiftet. Arkivet etter foreningen speiler derfor den tiden det er skapt i.

Sted

Mennesker

Arendals Turnforenings arkiv forteller om menneskers forhold til foreninger og organisasjoner i både en kulturell og historisk kontekst. Som tidligere nevnt er stiftelsesåret 1857, tidspunktet for dannelsen av de første idrettsforeningene i Norge. Arkivet inneholder stiftelsesprotokoller med bl. a. lover og regler som forteller oss om bakgrunnen for stiftelsen av foreningen og hvordan medlemmene ønsket at foreningen skulle være. Arkivet inneholder også medlemslister som kan fortelle oss om hvem det var som var medlemmer av foreningen og hva som motiverte til medlemskap. På denne måten er arkivet en viktig kilde til fremveksten av idrett- og organisasjonskulturen i Norge.

Emne og tema

Form og stil

En av foreningens første protokoller, stamboken fra 1857, er et kunstverk. Foreningens stifter, Joseph Stockinger, var bokbinder av yrke. Stambokens perm er overtrukket med brun silkefløyel, og på første side er tittelen brodert i gull. Både for og baksiden har nydelige treskårrede rammer i mahogny. Begge forsatter er forsynt med broderier i gull og sterke farger. Boken er også utstyrt med to gullbroderte bokmerker. Utskjæringene er utført av billedskjærer Abrahamsen, broderiene av Hanno og akvarellen på tittelbladet er malt av Fredrikke Fürst.

Sosial, åndelig eller kulturell verdi

Utfyllende opplysninger

Utfyllende opplysninger

Sjeldenhet

I følge Stortingsmelding nr 7 fra 2013 er det bevart få idrettsarkiver i Norge. Arendals Turnforening er landets nest eldste idrettsforening. arkivet er så å si komplett, det inneholder arkivmateriale fra stiftelsesåret 1857 og frem til i dag. I tillegg inneholder arkivet materiale fra Rifleskytterlaget og Skarpskytterkompaniet i Arendal.

Integritet

Arkivet etter Arendals Turnforening er fullstendig og inntakt.

Representativitet

Arendals Turnforenings arkiv forteller både idrettshistorie, politisk historie og organisasjonshistorie for den tidsepoken arkivet representerer.

Konsultasjon og samtykke

Konsultasjon og samtykke

Har dokumentarvens eier(e) og forvalter(e) blitt orientert om og godkjent nominasjonen?

Ja

Vurdering av risiko

Vurdering av risiko

Gi en beskrivelse av i hvor stor grad den nominerte dokumentarven er truet.

Det nominerte arkivmateriale er lite truet. Materialet er oppbevart i forkriftsmessige magasiner og er i relativ god stand. Det er planer om digitalisere deler av materialet for å øke tilgjengeligheten, samt for å redusere eventuell slitasje.

Bevaringsplan

Bevaringsplan

Inngår dokumentarven i en bevaringsplan?

Nei

Hvis ja, last opp et sammendrag av bevaringsplanen. Hvis nei, last opp opplysninger om de nåværende bevaringsforholdene og forvaltningen av dokumentarven.

Vedlegg

- AAKs_Franz_Stockingers_bildesamling_Turnoppvisning_17_mai_ukjent_år_i_Blødekjær.jpg
- Stambog_for_Arendals_Turnforening.jpg
- Bevaringspraksis_for_arkiver_ved_AAKs___lokaler_tilgang_og_bruk.doc

Resultat og tilleggsinformasjon

Resultatet av nominasjonen og ev. tilleggsinformasjon

Hva ønsker din institusjon å oppnå ved å få dokumenter innskrevet i Norges dokumentarv? Kom med eventuell tilleggsinformasjon som støtter en innskriving i Norges dokumentarv.

Å få arkivet etter Arendals Turnforening innskrevet i Norges dokumentarv vil gi arkivet anerkjennelse og synlighet både lokalt og nasjonalt.